

دانشگاه پیام نور

دانشکده علوم پایه

پایان نامه

برای دریافت درجه کارشناسی ارشد رشته فیزیک حالت جامد

عنوان پایان نامه :

مطالعه ساختاری و الکترونی GeH_4 تحت فشار با رویکرد
خودسازگار

سمیه خانی

استاد راهنما:

دکتر امیرعباس صبوری دودران

۱۳۹۰ بهمن ماه

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

اینجانب سمیه خانی دانشجوی ورودی سال ۱۳۸۷-۸۸ مقطع کارشناسی ارشد رشته فیزیک حالت جامد گواهی می‌نمایم چنانچه در پایان نامه خود از فکر، ایده و نوشه دیگری بهره گرفته ام با نقل قول مستقیم یا غیر مستقیم منبع و مأخذ آن را نیز در جای مناسب ذکر کرده ام. بدیهی است مسئولیت تمامی مطالبی که نقل قول دیگران نباشد بر عهده خویش می‌دانم و جوابگوی آن خواهم بود.

نام و نام خانوادگی دانشجو

تاریخ و امضاء

اینجانب سمیه خانی دانشجوی ورودی سال ۱۳۸۷-۸۸ مقطع کارشناسی ارشد رشته فیزیک حالت جامد گواهی می‌نمایم چنانچه براساس مطالب پایان نامه خود اقدام به انتشار مقاله، کتاب و ... نمایم ضمن مطلع نمودن استاد راهنما، با نظر ایشان نسبت به نشر مقاله، کتاب و ... و به صورت مشترک و با ذکر نام استاد راهنما مبادرت نمایم.

نام و نام خانوادگی دانشجو

تاریخ و امضاء

کلیه حقوق مادی مترتب از نتایج مطالعات، آزمایشات و نوآوری ناشی از تحقیق موضوع این پایان نامه متعلق به دانشگاه پیام نور می‌باشد.

۱۳۹۰ بهمن

سپاسگذاری

به نام پروردگار یکتا ، که آرامش را در ستیز لحظات سخت ، سربلندی را در دورنمای مبهم آسمان رقابت و شکست را در میدان رویارویی جلوه های حیات قرار داده است. محبوبی که جبروت و شکوه بی انتها جز او را نشاید.

سپاس بیکران پروردگار را که به انسان قدرت اندیشیدن بخشید تا به یاری این موهبت راه ترقی و تعالی را بیپماید. حمد و سپاس خداوند بلندمرتبه را که هستی ام و هرچه دارم از اوست.

به پاس پدر و مادر مهربانم، به پاس تمام از خودگذشتگی هایشان، به پاس گرمای امید بخش وجودشان که در سرددترین روزگاران بهترین پشتیبان است. به پاس قلب بزرگشان که در پناهش ترس به شجاعت می گراید، به پاس محبت های بی دریغشان که هرگز فروکش نمی کند.

با سپاس فراوان از تلاش آقای دکتر امیر عباس صبوری دودران استاد گرامی ام که با حوصله و صرف وقت در انتقال دانش خود مرا یاری رسانیدند.

با سپاس از تمامی دوستانی که در این راه مرا کمک نمودند.

تقدیم به پدر و مادر بزرگوارم که هر چه دارم از وجود پر برکت آنان است.

فهرست مطالب

۱	چکیده
۲	فصل اول : ژرمان و اهمیت مولکول آن
۳	۱-۱ هیدروژن فلزی
۵	۲-۱ ژرمان (GeH ₄)
۷	۳-۱ ژرمانیم
۸	۴-۱ پیشینه تحقیق و کارهایی که تاکنون در این زمینه انجام شده است
۱۵	فصل دوم : آشنایی با نظریه تابعی چگالی
۱۶	۱-۲ مقدمه
۱۸	۲-۲ مرحله اول : تقریب بورن-اپنهایمر
۱۹	۳-۲ مرحله دوم : روش تابعی چگالی
۲۰	۱-۳-۲ قضیه هوهنبرگ کو亨ن
۲۵	۲-۳-۲ معادله کو亨ن شم
۲۹	۳-۳-۲ تقریب چگالی موضعی (GGA,LDA) و تعیین تابع نبادلی همبستگی
۳۱	۴-۲ مرحله سوم : حل معادلات
۳۱	۱-۴-۲ روش موج تخت PW
۳۲	۲-۴-۲ شبیه پتانسیل
۳۴	۲-۴-۲ الف مرحله تولید شبیه پتانسیل
۳۶	۲-۴-۲ ب مرحله دوم : واپاشی شبیه پتانسیل
۳۷	۲-۴-۲ ج مرحله سوم : تست شبیه پتانسیل
۴۰	فصل سوم : روش تحقیق و انجام محاسبات اولیه
۴۱	۱-۳ مطالعه ساختار بلوری
۴۱	۱-۱-۳ مقدمه
۴۲	۲-۱-۳ شبکه براوه
۴۲	۳-۱-۳ انواع شبکه براوه در فضای ۳ بعدی
۴۶	۴-۱-۳ شبکه وارون
۴۷	۵-۱-۳ منطقه اول بریلوئن

..... ۵۱	۶-۱-۳ قضیه بلوخ
..... ۵۲	۷-۱-۳ محاسبه ساختار الکترونی
..... ۵۵	۲-۳ بسته های نرم افزاری جهت محاسبه DFT
..... ۶۱	۳-۳ انتخاب شبیه پتانسیل
..... ۶۲	۴-۳ بهینه سازی پارامترهای محاسباتی
..... ۶۲	۱-۴-۳ بهینه کردن تعداد K-POINT
..... ۶۶	۴-۴-۳ بهینه سازی انرژی قطع
..... ۷۰	۴-۴-۳ بهینه سازی پارامترهای شبکه
..... ۷۴	فصل چهارم : محاسبات نهایی و نتیجه گیری
..... ۷۵	۴-۱ ساختار الکترونی
..... ۷۵	۴-۱-۱ چگالی الکترونی در صفحات مختلف بلوری
..... ۷۷	۴-۲-۱ ساختار نواری در GeH_4
..... ۸۰	۴-۱-۳ بررسی چگالی حالتها کلی و جزئی در GeH_4
..... ۸۶	نتیجه گیری
..... ۸۶	پیشنهاداتی برای ادامه کار
..... ۸۷	مراجع

فهرست شکلها

..... ۵	شکل ۱-۱ نوارهای انرژی و نمودار DOS هیدروژن در فشار 347GPa
..... ۶	شکل ۲-۱ مولکول چهاروجهی GeH_4
..... ۹	شکل ۳-۱ سلول الماسی
..... ۹	شکل ۴-۱ جدول گروههای فضایی ژرمان که در محدوده فشارهای مختلف مورد مطالعه قرار گرفته اند
..... ۱۰	شکل ۵-۱ شش ساختار پیشنهادی لی برای GeH_4
..... ۱۱	شکل ۶-۱ : نمودار آنتالپی در محدوده فشارهای متفاوت برای شش ساختار پیشنهادی لی
..... ۱۲	شکل ۷-۱ : پنج ساختار پیشنهادی ژانگ برای GeH_4
..... ۱۳	شکل ۸-۱ : نمودار آنتالپی در فشارهای متفاوت برای پنج ساختار پیشنهادی ژانگ
..... ۱۴	شکل ۹-۱ : شکل ساختار $P2_1/m$

..... ۱۴	..... شکل ۱۰-۱ : شکل ساختار C2/c
..... ۴۳	..... شکل ۱-۳ تصویر استروگرافیک ساختار P-43m
..... ۴۴	..... شکل ۲-۳ تصویر ساختار مونوکلینیک
..... ۴۴	..... شکل ۳-۳ تصویر استروگرافیک ساختار c C2/c
..... ۴۵	..... شکل ۴-۳ تصویر استروگرافیک ساختار P2 ₁ /m
..... ۴۸	..... شکل ۵-۳ : تصویر منطقه اول بریلوئن برای ساختار P-43m
..... ۴۸	..... شکل ۶-۳ : جدول نقاط با بیشترین تقارن با گروه فضایی P-43m
..... ۴۹	..... شکل ۷-۳ : تصویر منطقه اول بریلوئن برای ساختار C2/c
..... ۴۹	..... شکل ۸-۳ : جدول نقاط با بیشترین تقارن با گروه فضایی c C2/c
..... ۵۰	..... شکل ۹-۳ : تصویر منطقه اول بریلوئن برای ساختار P2 ₁ /m
..... ۵۰	..... شکل ۱۰-۳ : جدول نقاط با بیشترین تقارن با گروه فضایی P2 ₁ /m
..... ۵۶	..... شکل ۱۱-۳ : اطلاعات ورودی و خروجی در برنامه powder cell
..... ۵۶	..... شکل ۱۲-۳ : موقعیت اتمهای Ge و H در ساختار P-43m
..... ۵۷	..... شکل ۱۳-۳ : پارامترهای شبکه و موقعیت اتمهای Ge و H در ساختار C2/c و P2 ₁ /m برگرفته از نتایج مقاله گائو
..... ۵۷	..... شکل ۱۴-۳ : موقعیت اتمهای Ge و H در گروه فضایی C2/c
..... ۵۹	..... شکل ۱۵-۳ : موقعیت اتمهای Ge و H در گروه فضایی P2 ₁ /m
..... ۵۹	..... شکل ۱۶-۳ : تصاویر کریستالی ساختار P-43m بدست آمده از نرم افزار xcrysden
..... ۶۰	..... شکل ۱۷-۳ : تصویر کریستالی ساختار C2/c بدست آمده از نرم افزار xcrysden
..... ۶۵	..... شکل ۱۸-۳ الف : نمودار مش بندي بر حسب انرژی کل در ساختار P-43m
..... ۶۵	..... شکل ۱۸-۳ ب : نمودار مش بندي بر حسب انرژی کل برای ساختار C2/c
..... ۶۶	..... شکل ۱۸-۳ ج : نمودار مش بندي بر حسب انرژی کل برای ساختار P2 ₁ /m
..... ۶۸	..... شکل ۱۹-۳ الف : نمودار انرژی قطع بر حسب انرژی کل برای ساختار P-43m
..... ۶۸	..... شکل ۱۹-۳ ب : نمودار انرژی قطع بر حسب انرژی کل برای ساختار C2/c
..... ۶۹	..... شکل ۱۹-۳ ج : نمودار انرژی قطع بر حسب انرژی کل برای ساختار P2 ₁ /m
..... ۷۱	..... شکل ۲۰-۳: موقعیت اتمهای Ge و H در گروه فضایی P-43m پس از Relaxation
..... ۷۱	..... شکل ۲۱-۳ الف: نیروهای روی اتمهای Ge و H در ساختار P-43m پس از Relaxation
..... ۷۲	..... شکل ۲۱-۳ ب: نیروهای روی اتمهای Ge و H در ساختار C2/c پس از Relaxation
..... ۷۳	..... شکل ۲۱-۳ ج: نیروهای روی اتمهای Ge و H در ساختار P2 ₁ /m پس از Relaxation
..... ۷۶	..... شکل ۱-۴ : چگالی الکترونی ساختار P43-m GeH ₄

شکل ۴-۴ : چگالی الکترونی ساختار C2/c GeH ₄ بلور	76
شکل ۴-۳ : نوارهای انرژی ساختار P-43m محاسبه شده در این پایان نامه pwscf	77
شکل ۴-۴ : نوارهای انرژی ساختار P-43m محاسبه شده بوسیله لی با کد pwscf	78
شکل ۴-۵ : نوارهای انرژی ساختار C2/c محاسبه شده در این پایان نامه با کد pwscf	78
شکل ۴-۶ : نوارهای انرژی ساختار C2/c محاسبه شده توسط گائو با کد vasp	79
شکل ۷-۴ : نوارهای انرژی ساختار P2 ₁ /m محاسبه شده با کد pwscf	79
شکل ۸-۴ : نوارهای انرژی ساختار P2 ₁ /m محاسبه شده با wien2k	80
شکل ۹-۴ : نمودار انرژی بر حسب چگالی حالتها در ساختار P-43m محاسبه شده در این پایان نامه با کد pwscf	81
شکل ۱۰-۴ : نمودار انرژی بر حسب چگالی حالتها در ساختار P-43m محاسبه شده توسط لی با کد pwscf	82
شکل ۱۱-۴ : نمودار انرژی بر حسب چگالی حالتها در ساختار C2/c محاسبه شده در این پایان نامه با کد pwscf	82
شکل ۱۲-۴ : نمودار انرژی بر حسب چگالی حالتها در ساختار C2/c محاسبه شده توسط گائو با کد VASP	83
شکل ۱۴-۴ : نمودار انرژی بر حسب چگالی حالتها در ساختار P2 ₁ /m با کد wien2k	84
شکل ۱۵-۴ : چگالی حالت‌های جزئی ساختار P43-m محاسبه شده در این پایان نامه با pwscf	85
شکل ۱۶-۴ : چگالی حالت‌های جزئی ساختار C2/c محاسبه شده در این پایان نامه با pwscf	85

چکیده :

در این رساله به بررسی ساختاری و الکترونی ترکیب GeH_4 با استفاده از نظریه‌ی تابعی چگالی و حل معادلات کو亨 شم با در نظر گرفتن تابع تبادلی همبستگی GGA در سه گروه فضائی $P43-m$ و $P2_1/m$ پرداخته می‌شود. مولکول GeH_4 تحت فشار 50GPa فلزی و حتی تحت فشارهای بالاتر از 110GPa ابررسانا نیز می‌شود.

در نظریه تابعی چگالی بلور بصورت یک سیستم بس ذره‌ای در نظر گرفته می‌شود و تلاش می‌شود تا هامیلتونی و بخصوص جمله مربوط به انرژی پتانسیل تعریف گردد. با توجه به حل خودسازگار و معادلات کو亨 شم با استفاده از نرم افزار¹ PWscf خواص ساختاری ترکیب‌های فوق شامل پارامتر شبکه و ساختار نواری بدست می‌آید، همچنین چگالی الکترونی در صفحات مختلف بلوری و چگالی حالت‌های کلی و جزئی با استفاده از کد espresso محاسبه شده است.

واژه‌های کلیدی:

germane (GeH_4) ، density functional theory (DFT) ، pseudopotential ، pwscf ، linux ، xmgrace ، Etot ، xcrysden ، wien2k ، band structure ، powder cell ، powder cell ، espresso ، Ecut ، kohn-sham ، scf ، nscf ، Kpoint.

ژرمان (GeH_4) ، تئوری تابعی چگالی(DFT) ، کد محاسباتی pwscf ، شبیه پتانسیل ، معادلات کو亨-شم ، الگوریتم خودسازگار ، غیر خودسازگار ، بسته‌ی محاسباتی wien2k ، ساختار نواری ، چگالی حالت‌ها ، گاف انرژی.

---

¹ Plane_wave self-consistent field

فصل اول: ژرمان و اهمیت مولکول آن

۱-۱ هیدروژن فلزی

هیدروژن مایع در فشارهای بسیار زیاد خاصیت فلزی پیدا می کند. هیدروژن جامد چطور؟ در سال

۱۹۲۶، برنال پیشنهاد کرد همه مواد، تحت فشارهای به اندازه کافی زیاد سرانجام فلز می شوند یعنی

یک دریا الکترون آزاد در آنها به وجود می آید که جریان الکتریسیته را به خوبی هدایت می کند.

جالبترین ماده برای امتحان این فلز شدگی تحت فشار، سبکترین عنصر جدول تناوبی است. در سال

۱۹۳۵، ویگنر و هانتینگتن [1] پیش بینی کردند هیدروژن دو اتمی مولکولی در فشاری حدود

۲۵۰۰۰۰ جو به حالت فلزی گذار می کند. پیش بینی های فعلی می گویند فشار گذار در حدود سه

میلیون جو است. اما با وجود آزمایشهای فشار زیادی که انجام شده است، تاکنون هیچ اثری از گذار

به حالت فلزی به دست نیامده است.

چرا هیدروژن فلزی تا این حد مورد توجه است؟ این ماده ممکن است ویژگیهای عجیب و

کاربردهای مهمی داشته باشد مثلاً پیش بینی شده است که هیدروژن فلزی در دمای اتاق ابررساناست

، در حالی که میدانیم ابررسانایی در دمایی نزدیک به صفر کلوین رخ می دهد و این پدیده می تواند

تحولی شگرف در علم بشر باشد. حتی تصور کشف ابررسانایی در دمای اتاق هیجان انگیز است ،

چون این به معنای رسیدن به مقامت صفر و دستیابی به شدت جریانها و میدانهای مغناطیسی بسیار

بالا در دمای اتاق است که موارد کاربرد بسیاری در علوم و صنایع از جمله خطوط انتقال نیرو، حمل

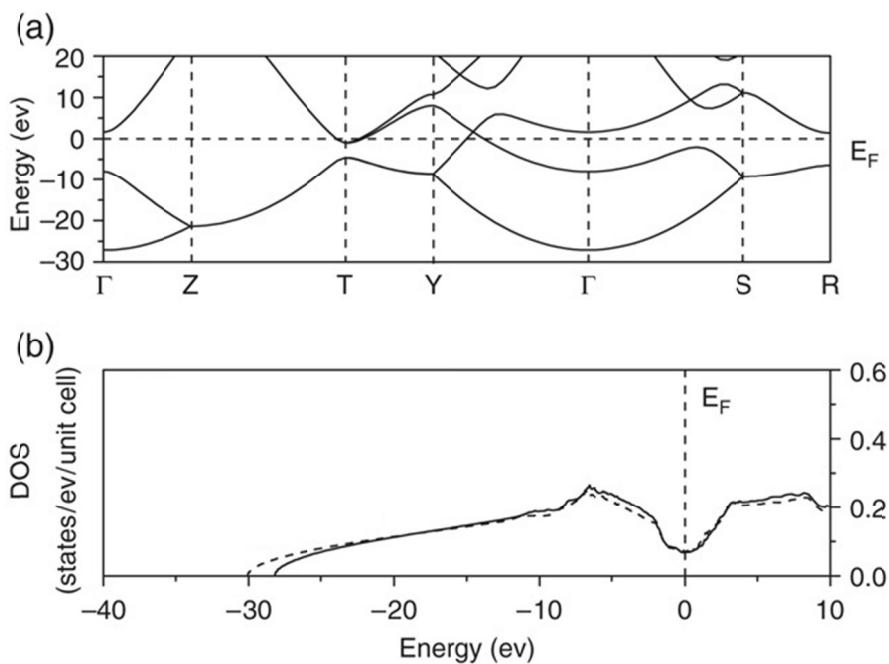
و نقل ، پزشکی و ساخت کامپیوتراهای قدرتمند و سریع در تکنولوژی آینده دارد. به این معنا ،

انقلاب واقعی در صنعت با کشف پدیده ابررسانایی در دمای اتاق روی خواهد داد. همچنین ، اگر

بتوان هیدروژن فلزی را از فشار بسیار زیاد به فشار معمولی آورد (بی آنکه حالت آن عوض شود)

سوختی بسیار مؤثر و تمیز برای سفرهای فضایی به دست می‌آید. بررسی فلز شدگی هیدروژن بینشهای جدیدی هم در مورد ماهیت سیارهای غول پیکر به دست خواهد داد؛ سیارهای مثل مشتری و زحل که جرمشان بیش از 4×10^2 برابر جرم زمین است، و بیشتر این جرم هیدروژن تحت فشار بسیار شدید است. اما ظاهراً هیچ نشانه‌ای از گذار فلز شدگی برای هیدروژن جامد به دست نیامده است. یافته‌های محققان نشان میدهند که در فشارهای بالا در مرکز سیارات غول پیکر مثل مشتری و زحل هیدروژن همراه با هلیم به صورت یک آلیاژ فلزی مایع قرار دارد که خواص فلزی و رسانایی آن ثابت شده است، قابل ذکر است که فشار در مرکز مشتری به 70×10^9 پاسکال می‌رسد.

برای بررسی موضوع اول بینیم اصولاً چرا انتظار می‌رود هیدروژن جامد فلز شود. در فشار کم، هیدروژن جامد بلوری از مولکولهای مجزا است، که بر هم کنش ضعیفی با هم دارند. الکترونها هر کدام به مولکول معینی مقیدند و برای ایجاد رسانش الکتریکی باید مولکولها را یونیزه کرد. به زبان نظریه نوارهای انرژی، نوار رسانش خالی است و نوار طرفیت پر، و گاف انرژی بزرگی بین این دو نوار وجود دارد. به این ترتیب، هیدروژن جامد عایق است. در حالت عادی (فسرده نشده) گاف انرژی بین نوار رسانش و طرفیت در حدود 15 eV است. با افزایش فشار، مولکولها به هم نزدیکتر می‌شوند و بر هم کنش بینشان قویتر می‌شود. سرانجام باید جایی باشد که این دو نوار در هم تداخل کنند و گاف انرژی صفر شود. در اینجا گذار عایق به فلز رخ می‌دهد و هیدروژن فلز می‌شود، در این وضعیت هیدروژن مات می‌شود که نشانه تغییر آرایش الکترونی آن است. قابل توجه است در فشار 4×10^9 پاسکال رسانش هیدروژن چنان فلز می‌شود که در دمای اتاق ابررساناست. اما محققان براین تلاشند که در دما و فشارهای پایین تر به این فاز از هیدروژن دست یابند که البته به موفقیت‌های زیادی دست یافته‌اند.

[2] شکل ۱-۱ (a) نوارهای انرژی هیدروژن و (b) نمودار DOS در فشار 347GPa

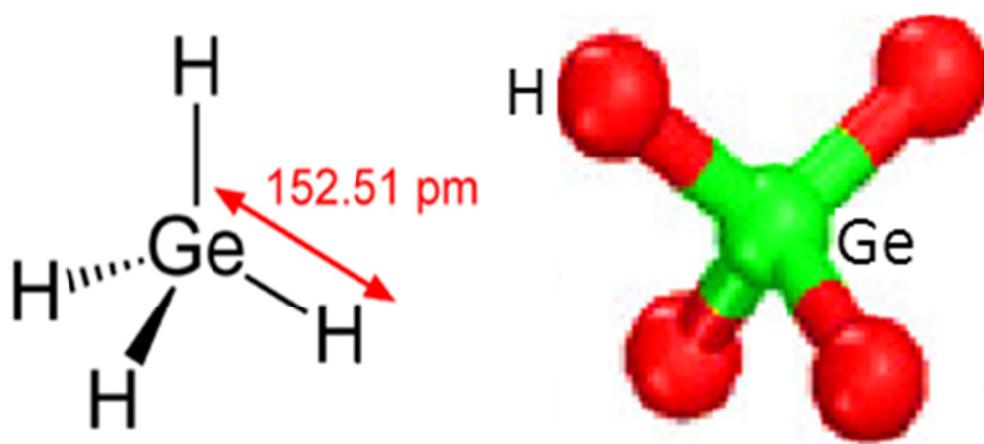
۲-۱: ژرمان (GeH₄)

در سال 1935 ویگنر و هانتیگتون [1] مطرح نمودند که هیدروژن جامد (سبک ترین عنصر)، بدليل استحکام کشسانی بالا و چگالی جرمی کم آن ممکن است تحت فشار کافی فلزی شود. سپس در سال 1968 اشکرافت [3] پیش بینی نمود که هیدروژن حتی می تواند تحت فشار بالاتر یک ابررسانای با دمای بالا شود ، اما محاسبات نشان داد که این فشار فلزی حدود 342Gpa است که بسیار بالا بوده و در آزمایشگاه قابل دسترس نمی باشد. اخیراً اشکرافت [4] پیشنهاد کرده که هیدرایدهای گروه چهارم جدول تناوبی (CH₄ , SiH₄ , GeH₄ , SnH₄) ممکن است تحت فشار بسیار کمتری نسبت به هیدروژن ، فلزی شوند . عناصر این گروه بدليل داشتن ساختار الماسی و سختی و مقاومت زیاد در برابر فشار بالا کاندیداهای مناسبی می باشند.

این هیدراییدها دارای 4 اتم H هستند و به اصطلاح از هیدروژن اشباع شده‌اند و با توجه به تعداد زیاد اتم H در این مولکولها و نیز الکترونگانیویته تر بودن هیدروژن (الکترونگاتیوی 2.2) نقش عمده رسانندگی را اتم H در فشارهای بالا بازی می‌کند.

در این میان انتظار می‌رود که بدلیل بزرگتر بودن شعاع اتمی Ge، برابر 122.5 pm، (عنصر پائین تر گروه چهارم جدول تناوبی) نسبت به Si و C که در ردیف بالاتر جدول هستند، آسانتر و تحت فشار کمتری فلزی شود.

مولکول GeH_4 متشکل است از یک اتم Ge که دارای چهار پیوند کووالانسی با چهار اتم هیدروژن است که طبق گزارش ویگنر و هانتینگتون، اشکرافت و لی تحت فشار فلزی می‌شود. و حتی با افزایش فشار دارای خاصیت گذار از نارسانا به ابرسانا می‌باشد. که بدلیل خاصیت فلزی و حتی ابرسانایی و نیز استحکام در برابر فشار و سختی آن در صنایع و پزشکی می‌تواند بکار گرفته شود و همانگونه که در قسمت قبل گفته شد سوختی بسیار مؤثر و تمیز برای سفرهای فضایی باشد و نیز ترکیب آن با سیلان برای ساخت نانو وایر بکار می‌رود [5].

شکل ۲-۱ مولکول چهاروجهی GeH_4

۱-۳ ژرمانیم

ژرمانیم عنصری نیمه فلزی ، با گاف انرژی برابر ۰.۶۷ الکترون ولت ، با ساختار بلورین شبیه الماس

است . ژرمانیم خالص سفید -خاکستری بلورین ، برآق و ترد و شکننده است و در دمای اتاق

درخشندگی خود را حفظ می کند ، در حالت جامد اشتعال پذیر و خاکستر آن براحتی آتش می گیرد.

این عنصر از نظر خواص فیزیکی و شیمیایی شبیه به سیلیس است. ژرمانیم در چند سنگ معدن مانند

آرجیرودیت (همراه نقره و گوگرد) ، زینک بلند (همراه روی و گوگرد) و تانتالیت (همراه آهن ،

منگنز) موجود است. کانی اصلی ژرمانیم ، ژرمانیت است که حاوی مس ، گوگرد ، حدود ۷٪

ژرمانیم و ۲۰ عنصر دیگر می باشد . این فلز در کانی آرجیرودیت که سولفید ژرمانیم و نقره است و

در کانی ژرمانیت که شامل ۸ درصد از عنصر ژرمانیم است یافت می شود . همچنین این عنصر در

نهشته های روی و زغال و دیگر کانیها نیز وجود دارد. این عنصر در تجارت از فراوری معدن روی

و ذوب آن توسط تولیدات زغال سنگ حاصل می شود. بیشترین و بزرگترین منبع این کانی ذخایر

زغال سنگ هستند . وقتی ژرمانیم با عناصری مثل آرسنیک ، گالیم یا دیگر عناصر ترکیب شود این

ترکیب در ترانزیستورها و هزاران مصارف الکتریکی دیگر کاربرد دارد. ژرمانیم استفاده زیادی در

نیمه رساناها ، منشورهای مادون قرمز ، بازتابنده نور در پرتو افکن ها ، در لنزها و در دندانپزشکی

دارد. همچنین به عنوان یک عنصر آلیاژی در لامپهای فلورسانس فسفر و به عنوان کاتالیزور و نیز

در ساخت نانو واير کاربرد دارد [6]. اکسید ژرمانیم و ژرمانیم شفاف هستند و نور مادون قرمز را از

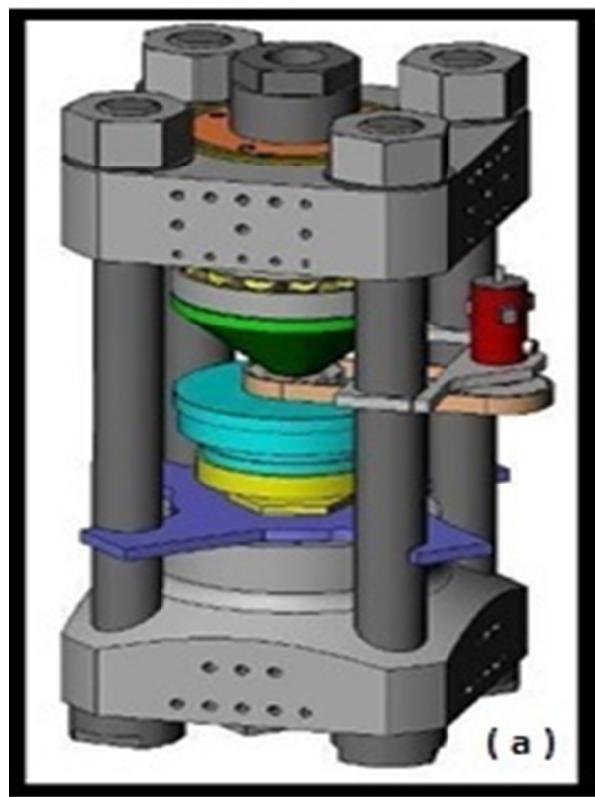
خود عبور می دهند ، از این رو این عنصر برای طیف سنج مادون قرمز و تجهیزات نوری شامل

ردیابهای حساس مادون قرمز کاربرد دارد. کاربرد ترکیبات شیمیایی آلی ژرمانیم بسیار زیاد و مهم است.

۱-۴ پیشینه تحقیق و کارهایی که تاکنون در این زمینه انجام شده است:

ابتدا چن و ارمتس [7,8] با انجام آزمایش بر روی ترکیب SiH_4 نشان دادند که این مولکول در فشار ۵۰-۶۰GPa فلزی می شود و احتمال ابررسانایی SiH_4 را تأیید نمودند ، بنابراین این آزمایشات پیشنهاد اشکرافت را به اثبات رسانیدند. سپس کارهای دیگری توسط فنگ [9] ، پیکارد [10] و یائو [11] روی SiH_4 انجام گرفت و هریک به بررسی ساختارهای مختلف SiH_4 تحت فشارهای مختلف پرداختند.

چن و همکارانش [7] در آزمایشاتی که روی SiH_4 انجام دادند ، یا استفاده از تکنیک سلول الماس گونه ، به دستاوردهای بیشتری برای افزایش فشار دست یافتند. در سلول الماس گونه نمونه مورد نظر بین دو الماس در یک فضای ۵۰ میکرومتری قرار داده می شود و سپس با استفاده از یک پیچ کنترل شونده الماسها به هم نزدیک و فشرده شده ، با محصور کردن نمونه فشار آنرا تا چندین گیگا پاسکال بالا می برنند.

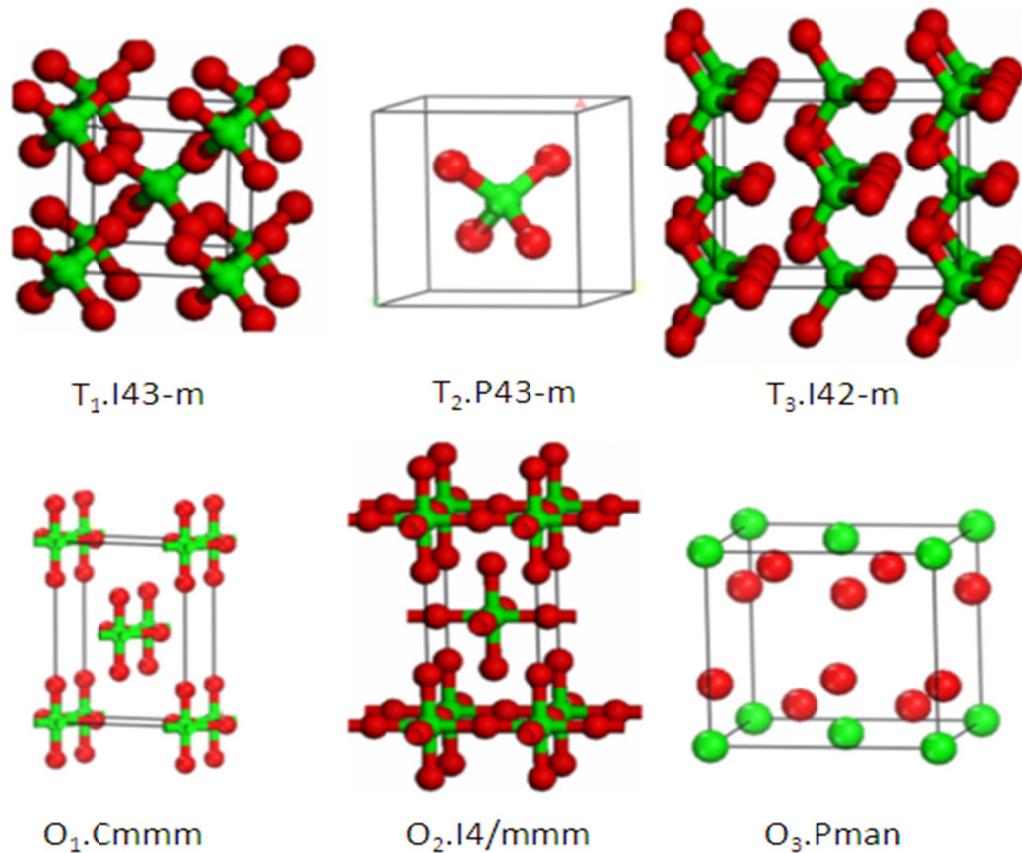
شکل ۱-۳ سلول الماسی

جدول زیر گروه های فضایی GeH_4 که در فشارهای مختلف توسط دیگران مورد مطالعه قرار گرفته اند را نشان می دهد:

$\text{C}2/\text{c}$	$\text{P}2_1/\text{m}$	Pman	$\text{I}-\text{42m}$ $\text{P}-\text{43m}$	$\text{Aba}2$	گروههای فضایی GeH_4
۲۲۰	۱۱۰	۱۱۰ تا ۶۲	۶۲ تا ۵۰	۳۰ تا ۰	فشار بر حسب GPa
گائو [14]	.....	لی [12]	لی [12]	ژانگ [13]	مطالعه شده توسط

شکل ۱-۴ جدول گروههای فضایی ژرمان که بترتیب در محدوده فشارهای مختلف مورد مطالعه قرار گرفته اند.

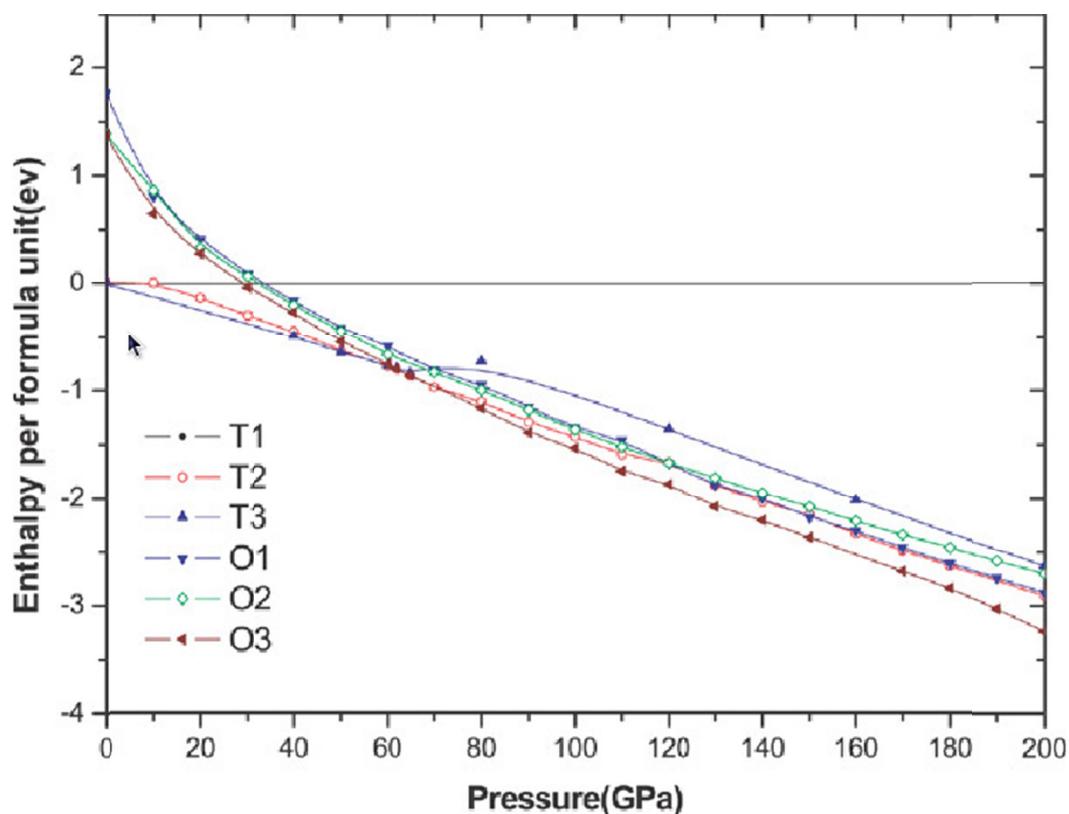
اولین تحقیق تئوری روی GeH_4 در سال 2007 توسط لی و همکارانش [12] و به اقتباس از ساختارهای کریستالی ارائه شده توسط فنگ [9] انجام گرفت.

[12] ۵-شش ساختار پیشنهادی لی برای GeH_4

وی اتم های Ge را جایگزین Si کرد و پایداری نسبی این ۶ ساختار را محاسبه نمود. ساختارهای T_3 , T_2 , T_1 , همگی ساختار چهاروجهی دارند و به ترتیب دارای شبکه fcc, sc, bcc می باشند. ساختار O_1 مرکب از زنجیره ای خطی از GeH_6 است و ساختارهای O_2 , O_3 شامل لایه هایی از GeH_6 اند. پایداری نسبی ساختارها با مقایسه آنتالپی این ساختارها انجام میگیرد. گذار فاز در یک نقطه زمانی

اتفاق می افتد که دو حالت انرژی آزاد گیبس برابر داشته باشند و چون این محاسبات در دمای $T=0$ انجام می شود انرژی آزاد گیبس (انرژی کل) همان آنتالپی است.

شکل ۱-۶ : نمودار آنتالپی در محدوده فشارهای متفاوت برای شش ساختار پیشنهادی لی [12]

ساختار با انرژی کمتر پایدارتر است زیرا زمانی یک ساختار پایدار می شود که انرژی آن مینیمم شود.

در محدوده زیر 55Gpa دارای انرژی کمتر و پایدار تر است و در محدوده فشار 55-62

ساختار T_2 پایدارتر و بالاتر از 62 ساختار O_3 پایدار است. پیوند اتمهای Ge ، H با گذارهای فاز

تمایل به افزایش دارد ، تحت فشار کم هر اتم Ge با چهار اتم H پیوند دارد اما با افزایش فشار هر اتم

با شش اتم H می تواند پیوند داشته باشد. در 55Gpa یگ گذار فاز از T_3 به T_2 رخ می دهد و

در 62Gpa گذار از T_2 به O_3 اتفاق می افتد.